

7 juli 2021

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Monitor Ad / Bericht wiskunde vo-examens / Dynamiek in hbo-land

1 Inleiding

Zo, het laatste nummer van dit studiejaar. En wat voor één, het jaar dus. Een periode die iedereen nog een behoorlijke tijd gaat heugen, al is het maar vanwege de gevolgen van de pandemie en de effecten op het persoonlijke en zakelijke leven. Het is nu een kwestie van alles weer snel oppakken, de vertragingen inlopen en als onderwijs gaan zien hoe de arbeidsmarkt zich verder gaat oprichten, herstellen en aanpassen. Iedereen die daarbij betrokken is, wensen we veel succes. En uiteraard om eerst met behulp van een ontspannende vakantie te gaan zorgen voor een goede voorbereiding op wat er nu allemaal komen gaat.

Dit nummer kent een drietal onderwerpen. Het eerste betreft het geven van een aantal passages uit de recent verschenen monitor van de Ad-opleiding, opgesteld door SEO. We lopen die zaken na, met – het moet toch maar even – kanttekeningen van onze kant. Daarbij geven we ook de tekst van de paragraaf over de Ad in de brief van 22 juni van OCW aan de Tweede Kamer over een aantal beleidsmaatregelen - dus met inbegrip van het besluit om de Ad in 2018 te verzelfstandigen.

Ten tweede gaan we, net als vorig jaar in het laatste nummer, in op hetgeen in de Wiskunde-brief wordt gezegd over de eindcijfers bij wiskunde in het voortgezet onderwijs. Dat is zeker voor het hbo van belang, want de docenten in het vo zijn behoorlijk kritisch.

Vervolgens geven we maar gewoon 'ongeordend' een aantal media-uitingen, mede in samenhang met de Ad-opleidingen. Dit laat zien hoe hbo een 'product' is waarmee veel regio's aan de slag willen, op een of andere wijze.

2 Monitor Associate degree-opleiding (SEO)

In de monitor die SEO in opdracht van OCW heeft uitgevoerd naar de stand van zaken rond de Ad, om nu al een beeld te krijgen wat er allemaal is gebeurd naar de verzelfstandiging ervan in 2018, wordt een aantal thema's behandeld. Verder staat een overzicht daarvan zodat u alvast weet wat u in het rapport kunt aantreffen als u het downloadt (zie ook onze website bij 'nieuwsbrieven/stukken').

Hier geven we de samenvatting van het rapport, met een tweetal aanvullende figuren en de paragraaf over mbo-hbo. Alles ziet er op zich best goed uit, als we het zo mogen stellen. Een prima basis om, ook als overheid, verdere wegen in te slaan met de Ad binnen het hoger onderwijs.

Onze kanttekeningen worden cursief in de tekst vermeld. Daarin toch hier en daar opbouwend kritisch commentaar, met onze aanbeveling in het verdere onderzoek op een aantal aspecten breder in te stekken en 'door te vragen'. Het is best lastig om online van alles te moeten doen, maar het is oppassen geblazen als bepaalde punten nuanceren behoeven.

Samenvatting

Associate degree-opleidingen nemen toe in aantal en in aantal deelnemers. Publiek bekostigde en private opleidingen hebben daarbij verschillende doelgroepen. Deelnemers zijn overwegend tevreden over de opleiding en de manier waarop men is omgegaan met de uitdagingen die door de coronacrisis zijn ontstaan.

Een mooi 'affiche' dus als in een paar grove pennenstreken een beeld wordt geschetst van hoe de Ad zich aan het ontwikkelen is.

De Ad groeit door

Sinds 1 januari 2018 geldt de Wet invoering Associate degree-opleiding, waarmee Associate degree-opleidingen (Ad-opleidingen) een zelfstandige status hebben gekregen in het Nederlandse hoger onderwijs. De nieuwe status heeft voor een impuls gezorgd in het aantal opleidingen dat aangeboden wordt. In 2019-2020 werden er in totaal 483 opleidingen aangeboden (149 unieke opleidingen), in 2017-2018 waren dat er nog 407 (141 unieke opleidingen).

Mooie groei, in beide opzichten. Dus het gaat om het aantal dat er is bij de hogescholen, bekostigd en privaat, maar ook met betrekking tot de varianten en de vestigingsplaatsen. Bij de private aanbieders hoeft geen toets op de doelmatigheid plaats te vinden zodat zij in principe zelf kunnen bepalen waar een formele leslocatie is te vinden – al is het maar voor steunlessen en aanvullende klassikale bijeenkomsten.

Ad-opleidingen worden aangeboden in publiek bekostigde vorm en in private vorm. De afgelopen twee jaar zat de groei met name in de private Ad-opleidingen. Ook het aantal deelnemers aan de opleidingen neemt toe, in zowel publiek bekostigde als private Ad-opleidingen.

In de afgelopen jaren is de groei qua instroom steeds in de dubbele cijfers, procentagewijs, terechtgekomen. Dan gaat het echthard. Op 14 juni staat de instroom bij de Ad op +4%, en bij de Bachelor op -6%, maar het is bekend dat vorig jaar door de pandemie relatief gezien veel meer jongeren zich hebben inschreven voor het hbo.

De sectoren techniek (34 procent van de opleidingen) en economie (27 procent van de opleidingen) zijn het grootst in publiek bekostigde Ad-opleidingen.

Dat de sector techniek het goed doet met de Ad's is een erg verheugende constatering. Maar ook zien we veel instroom in de sector zorg en welzijn, en met de gevolgen van de pandemie en de vergrijzing van onze bevolking zal dat ook wel een tijdje zo blijven, denken we.

Ongeveer de helft (48 procent) van de publiek bekostigde opleidingen wordt in deeltijd aangeboden, 40 procent in voltijd en de resterende 12 procent duaal.

Een mooie verdeling, zo te zien. De doelgroepen worden met de Ad aardig bereikt, gelet op hetgeen met deze opleidingen wordt beoogd. Een tweejarige opleiding is voor werkenden zonder meer aantrekkelijk, om via die weg een hbo-diploma te behalen.

Het aanbod private Ad-opleidingen valt overwegend onder de sector economie (71 procent van de opleidingen). Private Ad-opleidingen worden voor een groot deel in deeltijd (62 procent) of in duale vorm (25 procent) aangeboden. Slechts 13 procent is in voltijdvorm.

Het is niet verrassend dat het overgrote deel van de private Ad-opleiding aan de economische richtingen is verbonden, gezien het aanbod dat er altijd al is geweest. Er zijn relatief weinig voltijdse Ad's, vooral bij aanbieders die vanaf het begin al bij de ontwikkeling van dit type onderwijs betrokken waren, zoals Schoevers (NCOI dus). Het heeft met de prijzen te maken en ook wel met de doelgroep waarvan de ouders al van oudsher bereid waren het geld op tafel te leggen.

De grootste aanbieders zijn de HAN (publiek bekostigde Ad-opleidingen) en LOI (private Ad-opleidingen).

Interessant om dit te lezen. Men zou als het om 'groot zijn' gaat, toch het eerst denken aan de Hogeschool Rotterdam of Avans (samen met HZ UAS). Echter, de grootheid gaat niet om het aantal instromers dan wel ingeschreven Ad-studenten maar om het aantal opleidingen dat in het CROHO wordt vermeld. Daarbij tellen alle varianten en vestigingsplaatsen mee.

De HAN kent meerdere plekken waar Ad's te vinden zijn, terwijl de LOI simpelweg als private aanbieder 'overal' kan en mag gaan zitten, met aanvullende klassikale lessen. Overigens maakt ook de LOI deel uit van de NCOI-groep.

Samenwerking met mbo en werkgevers afhankelijk van opleiding

De mate waarin hogescholen optrekken met het mbo en werkgevers bij het ontwikkelen en het invullen van Ad-opleidingen verschilt van geval tot geval. Samenwerking met het mbo lijkt afhankelijk te zijn van de opleidingsvorm. Deeltijdopleidingen richten zich minder op mbo-doorstromers, waardoor samenwerking met het mbo minder voor de hand ligt. Maar ook bij voltijdsoplei-

dingen is samenwerking met het mbo niet altijd waarschijnlijk: soms is er geen mbo-opleiding die inhoudelijk bij de Ad-opleiding aansluit.

In gevallen waarin wel met het mbo wordt samengewerkt, krijgt die samenwerking onder meer vorm door delen van de Ad-opleiding te incorporeren in mbo-opleidingen.

Deze uitspraak, binnen de samenvatting, is opmerkelijk, gelet op onze eigen ervaringen als het gaat om alvast delen van de Ad binnen formele mbo-4-opleidingen. Door het ontbreken van een vrij deel in het mbo, een aantal jaren vervangen door keuzedelen die onder controle van de SBB staan, en het hebben van landelijk vastgelegde kwalificaties en toetsen, wordt het onmogelijk om in de formele zin des woord hbo-units in een mbo-4-opleiding onder te brengen. Het kan wel in de vrije tijd plaatsvinden, extra, op vrijwillige basis – of via een andere constructie. Ook kan er best sprake zijn van een overlap in leeruitkomsten, maar dan gaat het nog steeds niet om een formele vorm van incorporatie.

Gelukkig staat verderop in het rapport een paragraaf over mbo en Ad. Die pakken we er meteen maar bij, in het onderstaande kader, ter controle.

Samenwerking mbo-instellingen en hogescholen

In een aantal van de Ad-opleidingen waarmee in 2018 is gesproken, was er nauwelijks sprake van samenwerking met een mbo-instelling bij de ontwikkeling en inhoudelijke invulling van Ad-opleidingen.

Het zal wel kloppen voor die steekproef, maar het is in brede zin bekend dat op allerlei plekken en door veel van de hogescholen die stevig inzetten op de Ad, bij de ontwikkeling nauw is samengewerkt met mbo-instellingen – tevens bij de verdere vormgeving, waar dat relevant is. Ook nu is dat te zien, in Dordrecht, Winterswijk, Amersfoort en nog een aantal plekken. Het zou jammer zijn als dit allemaal straks ‘uit beeld verdwijnt’.

Over een aantal Ad-opleidingen werd gezegd dat er geen mbo-opleiding is die inhoudelijk écht aansluit bij de Ad-opleiding. Dit geldt bijvoorbeeld voor een aantal specifieke civieltechnische Ad-opleidingen.

Ook hierbij lijkt het wel of er is gekeken naar een aantal opleidingen die nou net een aansluiting hebben die zich kenmerkt door een aantal ‘ontbrekende zaken’. Het is ons uit andere bronnen bekend dat men in de sector techniek klaagt over het missen van bepaalde kennis die een havigist wel heeft en eigenlijk moet hebben op basis van de toelatingseisen.

Studenten van het mbo mogen gewoon door naar het hbo. Vanwege de focus op de arbeidsmarkt is de hoeveelheid lesstof voor vakken als wiskunde en aanverwante gebieden zeer beperkt – om daarmee niet te kunnen tippen aan wat men vanuit het havo (en vwo) meeneemt.

Het gaat hier dus om wat wordt gezegd over de ‘inhoudelijke’ connectie, terwijl er uiteraard bij het betreden van het hbo meer meespeelt. Ook hierbij zouden we ervoor willen pleiten om in het eindrapport meer genuanceerd naar dit aspect te gaan kijken en daarover te rapporteren.

En waar samenwerking potentieel zinvol lijkt, komt die niet zomaar van de grond: “Het zijn toch aparte terreinen (mbo en Ad), eilandjes, met beide een hoge werkdruk. We zijn ons ervan bewust dat samenwerking eigenlijk zou moeten, maar toch komt het er niet van.”

Klopt, het hbo en mbo zijn eigenstandige sectoren in ons onderwijsstelsel. Het punt van de hoge werkdruk mag echter geen excuus zijn om in ieder geval bij het ontwikkelen van een Ad-opleiding met elkaar in conclaaf te gaan, als mbo- en hbo-instellingen. Ook doet dit geen recht aan alle regionale samenwerkingsverbanden mbo-hbo waarbij het wel gewoon wordt gedaan. SEO zou eigenlijk moeten gaan uitzoeken waarom ‘het er niet van komt’ en op welke wijze het volledige management van de betrokken instellingen het Ad-beleid hebben vormgegeven, zeker aan de kant van de hogescholen.

We realiseren ons wel dat in het geval de Ad-opleidingen eenmaal volop draaien, het lastig is om met de dynamiek aan beide kanten er ook voor te zorgen dat de eerder gemaakte afspraken in stand blijven en leiden tot een vorm van actualisering. De mbo-studenten hebben er naar onze mening simpelweg recht op.

Er lijkt een verschil te zijn in de mate van samenwerking met het mbo tussen voltijd- en deeltijdopleidingen. Voltijd Ad-opleidingen trekken vaker jongere deelnemers die nog geen baan hebben. Die doelgroep komt vaker uit het mbo, waardoor samenwerking met het mbo daar meer voor de hand ligt. Deeltijdopleidingen ontstaan vaker in intensief overleg met het werkveld, en minder vaak in overleg met het mbo.

Helaas moeten we stellen dat hier sprake is van een 'open deur'. De deeltijdse opleidingen zijn niet bestemd voor directe schoolverlaters, ook niet van het mbo. Daarvoor bestaan er duale opleidingen, met werken en studeren.

Waar wel wordt samengewerkt, krijgt de samenwerking tussen hbo-instellingen en mbo-instellingen omtrent Ad-opleidingen vorm via verschillende kanalen. In de opleiding Ad Bedrijfskunde waarmee gesproken is hebben vertegenwoordigers van regionale ROC's zitting in een ontwikkelgroep van de Ad-opleiding. Ze zitten daarmee dicht op de ontwikkeling van de inhoud van de Ad-opleiding.

Aha, dus toch. Waarvan zeer veel akte.

Daarnaast geven docenten van de ROC's op detachingsbasis les aan de Ad-studenten.

Mooi, maar we zouden dan ook graag willen weten bij welke soorten vormgeving dit plaatsvindt. Formeel mag een deel van een Ad-opleiding op een mbo-locatie worden verzorgd en dan wordt die constructie uiteraard snel gekozen. Maar ook in grote gemeentes zitten vaak het mbo en hbo in elkaars buurt en ja, dan is het niet gek om van elkaars mensen gebruik te maken. Daarom ook hierbij graag wat meer achtergrondinformatie.

Overigens zijn er ook nog steeds AOC's, al is de groene sector ondergebracht bij OCW.

Een voordeel van samenwerking met het mbo dat wordt genoemd, is dat het mbo gewend is te werken met de casuïstiek vanuit het bedrijf. Daardoor verloopt de samenwerking tussen de Ad-opleiding en het bedrijfsleven ook soepeler.

Het is een passage die even zorgvuldig dient te worden doorgenomen, maar dit houdt dus in dat als mbo en hbo met elkaar samenwerken, er bij de Ad-opleiding kan worden geleerd van de mbo-betrokkenen hoe 'om te gaan met het bedrijfsleven'. In het mbo is dit in een duidelijke structuur vastgelegd in de wet, met beoordeling van de werkplekken en het begeleiden van de mbo-studenten. In het hbo is daarvoor in principe en formeel niets geregeld – los van een accreditatie door de NVAO – en dat betekent dat hogeschole een duidelijke vrijheid van handelen hebben. Maar door te kijken naar het mbo kan ook een doorlopende 'samenwerkingslijn' ontstaan, zeker voor bedrijven die mbo'ers en hbo'ers in dienst hebben en nemen.

Bij de Ad-opleidingen Communicatie en Crossmediale Communicatie zit de samenwerking met het mbo volgens de geïnterviewde vooral in studievoorzichtingsdagen en dagen waarop mbo'ers kunnen meelopen in een Ad-opleiding.

Uitstekend dat dit gebeurt, maar het zijn activiteiten die normaal gesproken al plaatsvinden in veel van de regionale samenwerkingsverbanden mbo-hbo. Uiteraard zijn er aparte bijeenkomsten of onderdelen van brede activiteiten die op de Ad en het mbo zijn gericht, maar ze kunnen niet als specifieke bewijzen worden gezien van de incorporatie.

Bovendien zijn er plannen om mbo'ers nog tijdens de mbo-opleiding een voortraject te laten doorlopen voor de opleiding, met als doel de doorstroom te verbeteren. Ook een andere instelling met een Ad-opleiding Sociaal Werk in de Zorg heeft plannen om mbo-studenten een stukje van de Ad-opleiding te laten doorlopen tijdens de mbo-opleiding.

Aha, prima passend in de mogelijkheden om de aansluiting te verbeteren, maar dit zijn zaken die niet kunnen worden vertaald naar een incorporatie van de Ad in het mbo. Nogmaals, er zijn Ad's die formeel deels op een mbo-locatie mogen worden gegeven door bekostigde instellingen (private aanbieders kunnen 'alles doen' in het kader van de doelmatigheid) of voor een beperkt deel gelet op de randvoorwaarden, maar dat is een andere insteek.

Men kan mbo-studenten binnen het keuzedeel voorbereiding hbo (algemeen keuzedeel) laten meelopen op een hbo-instelling, dus ook bij een Ad-opleiding. Dat past binnen de regelgeving. Binnen dit keuzedeel kan sprake zijn van een stukje meelopen, maar dan is het nog steeds niet

zo dat er dan vrijstellingen uit voortvloeien. Kortom, we zouden willen aanraden om goed naar de samenvatting op dit punt te kijken, en daarbij de formulering aan te passen.

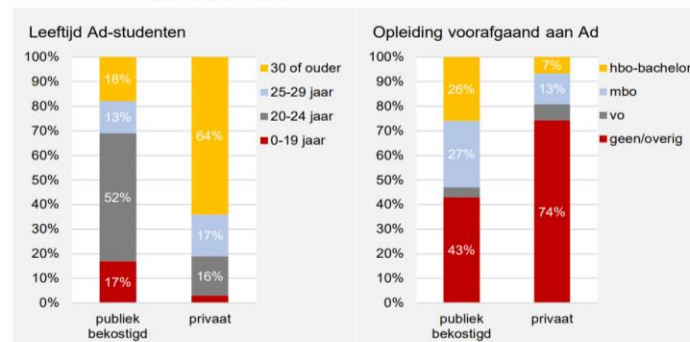
In de meeste Ad-opleidingen bepalen werkgevers deels de inhoud, door advies te geven over de leeruitkomsten, de eindtermen en het beroepsprofiel van de Ad-opleiding. De vorm waarin toegevoegd wordt naar de leeruitkomsten en de eindtermen wordt volledig door de Ad-opleiding zelf bepaald.

De formulering lijkt wel heel erg sterk op hoe het mbo omgaat met de kwalificaties: Het 'wat' wordt vooral 'extern' bepaald en vastgesteld, maar het 'hoe' is aan de instellingen. Overigens is dit geen nieuwe insteek. Een Ad-programma kan alleen maar worden goedgekeurd en verder worden verzorgd als er wordt aangetoond dat de relevantie voor het werkveld aanwezig is. Dat houdt in dat werkveldorganisaties worden geraadpleegd als het gaat om de beroepscompetenties en de zaken die daarbij van belang zijn. Een hogeschool heeft vervolgens de vrijheid om dit alles om te zetten in een programma, hetgeen wettelijk is geregeld.

Verschillende doelgroepen

Publiek bekostigde Ad-opleidingen richten zich overwegend op andere doelgroepen dan private Ad-opleidingen. Zo zijn de deelnemers aan publiek bekostigde Ad-opleidingen jonger (gemiddeld 25 jaar in 2019) dan deelnemers aan private Ad-opleidingen (gemiddeld 32 jaar in 2019). Private Ad-opleidingen richten zich minder op directe doorstroom uit het onderwijs en worden dan ook vaker in deeltijd gevolgd.

Figuur S.1 Ad-studenten van private opleidingen zijn in 2019 gemiddeld ouder en komen vaker niet direct uit het onderwijs

Bron: DUO en enquête onder studenten van private Ad-opleidingen, bewerking SEO

Mooi plaatje, om te zien dat er verschillende doelgroepen worden bereikt. Het ligt overigens wel voor de hand dat in de komende jaren ook bij de bekostigde instellingen meer en meer zal worden gefocust op werkenden. Met een onderwijskundig concept waarbij de opleiding richting de Bachelor in twee stukken uiteenvalt (2+2-model) wordt de Ad een stuk aantrekkelijker, ook gezien de dynamiek in de arbeidsmarkt. Na de Ad kan tevens altijd nog een voortzetting worden gekozen in een andere richting.

Ad-studenten noemen de duur van een Ad-opleiding (2 jaar) als aantrekkelijke factor waarop de studiekeuze gemotiveerd is. Ook de optie om na twee jaar Ad-opleiding door te stromen naar een hbo-bachelor is vaak genoemd als studiekeuzemotief, evenals het aspect dat een Ad-opleiding opleidt tot een diploma op hbo-niveau.

Hier valt weinig aan toe te voegen. Na twee jaar een diploma en die situatie is beter dan na die periode in een bacheloropleiding te moeten vertrekken met een hogeschoolverklaring. Ook hoeven daarbij bepaalde gelden uit de pot van de studiefinanciering niet te worden terugbetaald.

De invloed van werkgevers op het volgen van een Ad-opleiding is beperkt: slechts van een klein deel van de deelnemers met een baan (ca. 10 procent), betaalt de werkgever de Ad-opleiding.

Dat lijkt ons dus te gelden voor de deeltijdse opleidingen en dan specifiek voor de private aanbieders. Het blijkt toch ook dat 55% van de bekostigde Ad'ers daarvoor al werkervaring heeft opgedaan dan wel werkt en studeert, dus daarbij kan tevens de werkgever een rol spelen.

Mogelijk kan dit nog wat gedetailleerder in beeld worden gebracht, met de redenen van deze 'terughoudendheid'. Er zijn zeker verklaringen daarvoor te bedenken, maar laten we het verdere onderzoek gewoon afwachten.

Deelnemers tevreden over Ad-opleiding en aanpak in coronacrisis

Ruim 75 procent van de eerstejaarsstudenten in publiek bekostigde Ad-opleidingen is tevreden of zeer tevreden met de Ad-opleiding in het algemeen. Voor private Ad-opleidingen is dit ongeveer 58 procent.

Dat is voor de bekostigde instellingen een best mooi cijfer. Bij private aanbieders zijn de studenten (als 'klanten') vaak erg kritisch, omdat ze veel geld betalen, allerlei verwachtingen over het maatwerk hebben en de flexibiliteit als voorwaardezien.

De praktijkgerichtheid en de geleerde vaardigheden voor de beroepspraktijk kunnen bij beide type Ad-opleidingen op de meeste waardering rekenen. Studenten in publiek bekostigde Ad-opleidingen zijn daarnaast gemiddeld zeer tevreden over de docenten. Studenten in private Ad-opleidingen zijn overwegend tevreden (70 procent) over hoe het geleerde in de praktijk kan worden gebracht. Een derde van de studenten vindt het wel lastig om hun werk met de Ad-opleiding te combineren.

Dat kunnen de aanbieders dus in hun zak steken. Dat studeren in combinatie met werk erg lastig is en kan zijn, is geen verwonderlijke constatering. Er zouden best andere concepten kunnen worden bedacht om hieraan tegemoet te komen, binnen het bekostigde stelsel, maar de overheid heeft daarvoor geen plannen als het gaat om de structuur. Wel wil men gaan werken met eenheden van leeruitkomsten, maar ook daarbij zijn zeker kanttekeningen te plaatsen, gelet op alles wat dient te worden geregeld.

Ad-studenten geven hun opleiding gemiddeld een 7,0 voor de wijze waarop men omgaat met de coronacrisis. Ondanks dat de meeste studenten hierover tevreden zijn, verwacht 20 procent (bij publiek bekostigde Ad-opleidingen) en 33 procent (bij private Ad-opleidingen) studieovertraging als gevolg van corona. Verlaagde motivatie en concentratie door stress of door thuisonderwijs worden het vaakst aangevoerd als reden voor de verwachte studieovertraging.

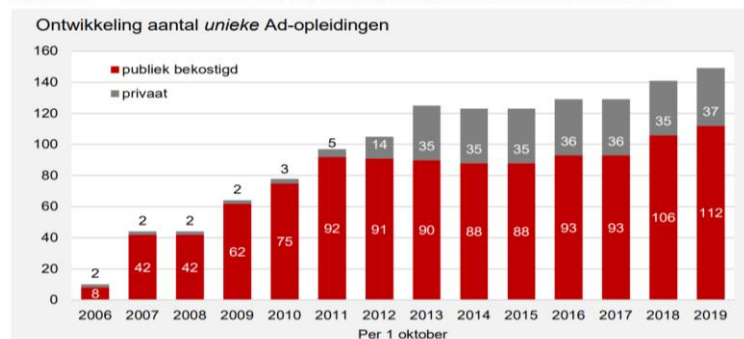
Best een mooi cijfer, een 7 en dus ruim voldoende. Het zou echter goed zijn om te weten hoe de bachelorstudenten hierover denken, dus hoe de opleidingen zijn omgegaan met de crisis. De vertraging is zonder meer logisch, gelet op de redenen die worden aangevoerd en ook gelden voor het gehele mbo, hbo en wo. Het is te hopen dat bepaalde zaken alsnog kunnen worden ingelopen en dat het niet betekent dat studenten een jaar extra moeten staan ingeschreven. Degenen die meteen door willen naar een bachelorprogramma kunnen dit op basis van recent gemaakte afspraken onder voorwaarden gaan doen. Daarmee ontstaat er ruimte voor een inhaalslag.

Nog een paar plaatjes

We pakken nog een tweetal figuren uit het rapport mee, ter illustratie en ter verklaring.

In het eerste plaatje is te zien dat het aantal unieke Ad's weer stijgt, dus opgeschoond voor varianten en vestigingsplaatsen. De verwachting is dat er snel nog wel meer zullen bijkomen in de komende jaren.

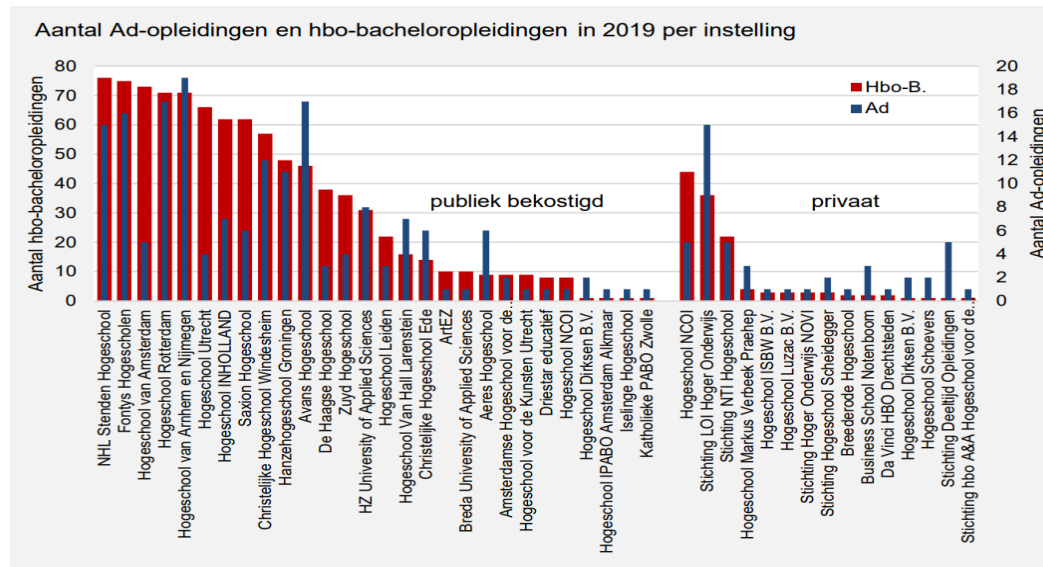
Figuur 2.2 Het aantal unieke bekostigde Ad-opleidingen neemt vanaf 2018 weer toe

Bron: DUO, bewerking SEO

In het tweede plaatje gaat het om het aantal opleidingen, dus niet om het aantal studenten.

Figuur 2.5 HAN biedt de meeste Ad-opleidingen aan in 2019

Bron: DUO, bewerking SEO

3 Hetgeen wordt behandeld in het rapport

Het is handig om te weten welke zaken in het rapport worden behandeld. Dat stuk is op onze website te vinden, en daar derhalve te downloaden.

Thema Onderwijsaanbod (Hoofdstuk 2)

1. Wat is de ontwikkeling in het aantal Ad-opleidingen?
 - Naar publiek bekostigde en private opleidingen
 - Naar voltijd-, deeltijd- en duale opleidingen
 - Naar sector
2. Hoe is de samenwerking tussen mbo-instellingen en hogescholen bij de ontwikkeling van nieuwe Ad-opleidingen en omgezette Ad-programma's?
3. Hoe is de betrokkenheid van het regionale bedrijfsleven bij de ontwikkeling van nieuwe Ad-opleidingen en omgezette Ad-programma's en de vormgeving van het onderwijs binnen de Ad-opleidingen?
4. Wat is de ontwikkeling van stages in het curriculum van Ad-opleidingen?

Thema Student (Hoofdstuk 3)

1. Wat is de ontwikkeling in het aantal Ad-studenten?
 - Naar publiek bekostigde en private opleidingen
 - Naar voltijd-, deeltijd- en duale opleidingen
 - Naar sector
 - Naar achtergrondkenmerken en vooropleiding(en)
2. Wat zijn de motieven achter de keuze voor een Ad-opleiding?
 - Welke rol spelen financiële aspecten?
3. Wat is de ontwikkeling van de doorstroommogelijkheden van Ad-afgestudeerden naar hbo-bacheloropleidingen?
4. Wat is de ontwikkeling van het aantal Ad-afgestudeerden dat doorstroomt naar een hbo-bacheloropleiding?
5. Wat is de ontwikkeling in 'afstroom' van hbo-bachelorstudenten naar Ad-opleidingen?
6. Wat is de ontwikkeling in tevredenheid van studenten met (aspecten van) de Ad-opleiding?
7. Wat is de ontwikkeling van het aantal uitvallers uit Ad-opleidingen?

4 Over de Ad-monitor door OCW (brief TK)

Op 22 juni jl. stuurde de minister een brief aan de Tweede Kamer over de stand van zaken rond een aantal beleidsmaatregelen, waaronder de verzelfstandiging van de Ad in 2018. Er is met het oog daarop dus door SEO een monitor uitgevoerd, zoals hierboven gemeld en beschreven.

Hier de passage uit die brief. Daarbij pikken we er alleen een stukje uit dat gaat over mbo-hbo en de vragen die worden gesteld in de TK over 'mbo-5', met commentaar in een kadertje.

Sinds 1 januari 2018 hebben Associate degreeopleidingen (Ad-opleidingen) een zelfstandige status gekregen in het Nederlandse hoger onderwijs. De ontwikkelingen van de Associate degree worden gemonitord. De Ad-monitor richt zich op drie hoofdthema's: het onderwijsaanbod, de ad-studenten en de arbeidsmarkt. De eerste tussenrapportage van de Ad-monitor is als bijlage toegevoegd.

Onderwijsaanbod

Ten aanzien het onderwijsaanbod geeft de tussenrapportage een groei weer in de totale aantallen aangeboden Ad-opleidingen. De groei lijkt vooral te zitten in private opleidingen die bestaande Ad-opleidingen op meerdere plaatsen aanbieden. Het aantal unieke opleidingen is met 6 procent toegenomen.

De sectoren techniek (34 procent van de opleidingen) en economie (27 procent van de opleidingen) zijn het grootst in publiek bekostigde Ad-opleidingen. Het aanbod private Ad-opleidingen valt overwegend onder de sector economie (71 procent van de opleidingen). Ook het aantal studenten groeit mee met het aanbod aan opleidingen.

Ad-studenten

Ruim 75 procent van de eerstejaarsstudenten in publiek bekostigde Ad-opleidingen geeft aan tevreden of zeer tevreden te zijn met de Ad-opleiding in het algemeen. Voor private Ad-opleidingen is dit ongeveer 58 procent.

De praktijkgerichtheid en de geleerde vaardigheden voor de beroepspraktijk kunnen bij beide type Ad-opleidingen op de meeste waardering rekenen.

Studenten in publiek bekostigde Ad-opleidingen zijn daarnaast gemiddeld zeer tevreden over de docenten.

Ook zijn de studenten overwegend positief over hoe instellingen met de beperkingen vanwege COVID-19 zijn omgegaan.

Arbeidsmarkt

De mate waarin hogescholen samenwerken met het mbo en werkgevers bij het ontwikkelen en het invullen van Ad-opleidingen, verschilt van geval tot geval. Dit is afhankelijk van of er een mbo-opleiding is die inhoudelijk bij de Ad-opleiding aansluit en de opleidingsvorm. Zo komen studenten in voltijdopleidingen vaker uit het mbo waardoor samenwerking met mbo meer voor de hand ligt, terwijl deeltijdopleidingen vaker intensief met het werkveld tot stand komen en zich minder richten op mbo-doorstromers.

In de meeste Ad-opleidingen bepalen werkgevers deels de inhoud, door advies te geven over de leeruitkomsten, de eindtermen en het beroepsprofiel van de Ad-opleiding. De vorm waarin toegevoerd wordt naar de leeruitkomsten en de eindtermen wordt volledig door de Ad-opleiding zelf bepaald.

Zoals eerder aangegeven in de Kamerbrief bij advies meestertitel in het mbo-onderwijs is er in wet- en regelgeving al veel mogelijk als het gaat om de samenwerking tussen hbo en mbo bij de Associate degree. Momenteel lopen er gesprekken met de MBO Raad, de Vereniging Hogescholen, het Ad-platform en MKB Nederland om in kaart te brengen welke behoefte er is aan meer verdiepende Ad-trajecten en hoe de samenwerking tussen mbo en hbo daarbij verder kan worden bevorderd.

<p>Met 'meer verdiepend' wordt in dit kader bedoeld dat zou kunnen worden gezien of bepaalde Ad's zijn te ontwerpen die nadrukkelijk voortbouwen op mbo-opleidingen – iets wat je (maar pas op, niet verder vertellen...) als mbo-5 zou kunnen zien. Daarbij kan de doorstroom naar de Bachelor anders komen te liggen, maar goed, dat zou een keuze moeten zijn. Of misschien dat er twee varianten van een Ad kunnen zijn, om aan beide scenario's tegemoet te komen.</p>

Het peilen van de behoefte behelst aldus twee kanten van de Ad-medaille nl. zijn er voldoende mbo-studenten die zo'n Ad willen gaan doen, en heeft het werkveld behoefte aan degenen die een dergelijke opleiding willen doen en niet opteren voor een Bachelor.

De samenwerking zou in dat geval moeten worden bevorderd, zegt men. Dat is wel opmerkelijk aangezien dat nu allemaal reeds kan, Ad's voor een klein of groot deel op een mbo-locatie kunnen worden aangeboden en allerlei Ad-programma's worden ontwikkeld in samenspraak met mbo-instellingen als er sprake is van een stevige doorstroom uit die hoek.

De ontwikkelingen uit dit tussenrapport laten overwegend positieve resultaten zien over de algemene ontwikkelingen van de Ad. Er valt nog wel winst te behalen voor wat betreft het nog meer onder de aandacht brengen van Ad's onder studenten en het stimuleren van vakgerichte doorstroom.

Het definitieve rapport van de Ad-monitor zal in het tweede kwartaal van 2022 worden gepubliceerd. Ik zal dit eindrapport vervolgens met een inhoudelijke reactie naar de Tweede Kamer sturen.

5 Lagere scores bij veel wiskunde-examens

Evenals vorig jaar hebben we een aantal interessante passages uit de recente nieuwsbrief voor wiskundeleraars geplukt (Wiskunde-brief). Het gaat om een analyse van de recente eindexamens en de cijfers die zijn behaald, met de zorgen die worden gemaakt, ook als het gaat om het gebruik van de steeds meer geavanceerde rekenmachines. Lees en denk mee. We hebben de namen van de schrijvers weggelaten, vanwege de privacy.

Zoals u in Wiskunde-brief 891 heeft kunnen lezen, vielen de N-termen ook bij het vak wiskunde soms flink hoger uit dan in voorgaande jaren. Het ligt voor de hand dat dit onder andere te maken heeft met minder goed gemaakte examens.

De groepsrapportages die Cito naar de scholen terugstuurt, geeft ons een redelijk inzicht in de scores van de kandidaten tijdens de Centrale Examens. Vergelijk je die scores met die van voorgaande jaren, dan valt op dat het gemiddeld percentage aan behaalde punten dit jaar in veel gevallen lager lag dan in 2018 of 2019. Een belangrijke uitzondering hierop is het havo-examen wiskunde A, waar sinds de invoering van het nieuwe examenprogramma in 2017 sprake was van een opgaande lijn en we dit jaar een consolidatie zien.

Bij havo wiskunde B en vwo wiskunde A zien we vanaf 2018 een dalende lijn. Bij vmbo GT (mavo) is de dalende lijn al langer te zien. De relatieve score van 49% bij havo wiskunde B is uitzonderlijk laag. Voor een dergelijke score moeten we 11 jaar terug duiken in de geschiedenis.

Vanwege de geringe aantallen deelnemers heb ik het examen wiskunde C en de schriftelijke examens vmbo KB en BB buiten beschouwing gelaten.

Opmerkelijk is dat dit jaar bij het eerste tijdvak geen enkel wiskundevak boven de 60% scoorde. Dat is een score die bij een neutrale N-term van 1,0 het eindcijfer 6,4 oplevert. In 2015 scoorden nog bijna alle wiskundevakken hoger dan de genoemde 60%.

Cijferbeeld

Door de wat hogere N-termen vallen de cijfers over het algemeen wel mee. De grote uitzondering hierop is het havo-examen wiskunde B, waarvoor ondanks een N-term van maar liefst 1,8 het gemiddeld cijfer een stuk lager uitkwam dan de jaren daarvoor. Bij wiskunde A op havo is de opgaande lijn van de scores ook in de cijfers te zien. Bij wiskunde B op vwo is daarentegen in de cijfers een neergaande tendens zichtbaar die niet direct in de scores herkenbaar is. Bij wiskunde A op vwo zijn de cijfers opmerkelijk stabiel terwijl de scores de laatste jaren toch duidelijk teruglopen. Bij vmbo GT is de dalende tendens van de scores ook in de cijfers terug te vinden.

Tweede tijdvak

Op vrijdag 2 juli 2021 zijn de N-termen voor het tweede tijdvak bekend geworden. De vaststelling hiervan was extra gecompliceerd omdat een deel van de leerlingen tijdens het tweede tijdvak het examen voor de eerste keer maakte terwijl een ander deel dit examen als herkansing maakte.

De N-termen op het vwo zijn opmerkelijk hoog. Bij wiskunde C geldt $N=1,5$ en bij wiskunde A en B geldt zelfs $N=2,1$. Die laatste waarde ligt zelfs hoger dan de wettelijke vastgestelde maximale waarde van 2,0.

Opmerkelijk is dat bij wiskunde A al eerder was verordonneerd dat aan alle kandidaten voor vraag 5 ongezien de volle score moest worden toegekend. Voeg daarbij de N-term van 2,1 en het lijkt erop dat de vwo-examens wiskunde A en B tijdens het tweede tijdvak wel heel slecht zijn gemaakt. Commentaren uit het veld lijken dit te bevestigen.

Wellicht krijgen we in de loop van deze zomer een wat beter inzicht in de resultaten van dit wel heel bijzondere tweede tijdvak.

Oneigenlijk gebruik van de grafische rekenmachine (1)

Tijdens het nakijkwerk van het Centraal Examen havo wiskunde A werd ik dit jaar behoorlijk verrast. Dat was omdat in één van de klassen die ik als tweede corrector onder ogen kreeg, massaal gebruik was gemaakt van de mogelijkheden van de grafische rekenmachine op het gebied van regressie.

Zowel bij lineaire als exponentiële formules werden de regressiemogelijkheden van de grafische rekenmachine ingezet. Dat is iets waar ik de leerlingen uit mijn eigen havo-klassen tot nu toe weg van heb gehouden. Dit omdat het gebruik van deze mogelijkheden hun begrip nog te boven gaat. Het is niet meer dan een truc waarvan zij de onderliggende wiskunde niet begrijpen.

Mijn gevoel hierbij is dat het 'in een goede volgorde gebruiken van een aantal toetsen op de grafische rekenmachine' geen recht doet aan het huidige wiskundecurriculum. Dit bleek voor mij ook uit het feit dat er na een berekening van de gevraagde lineaire parameters het een en ander vervolgens alsnog fout werd toegepast.

Toch moest ik 4 punten toekennen omdat de waarden door de kandidaten correct waren berekend. Het verweer van de betreffende examinerator was dat als de regressiemogelijkheden niet zouden zijn toegestaan, deze in examenstand wel geblokkeerd zouden worden.

Daar had ik niet van terug. Ik ben benieuwd naar de mening van collega's hierover. Ben ik teveel purist? Of moet je het de leerlingen gewoon gunnen om op welke manier dan ook een goed cijfer te halen?

Oneigenlijk gebruik van de grafische rekenmachine (2)

In het Centraal Examen vwo wiskunde A kon de exponentiële regressiefunctie van de TI-84 grafische rekenmachine bij twee opgaven oneigenlijk worden ingezet. Op die manier konden de examenkandidaten acht kostbare examenpunten in de wacht slepen zonder over de bijbehorende vaardigheden te beschikken. Het is de redactie ter ore gekomen dat er scholen zijn waar leerlingen zelfs worden getraind in de techniek die hieronder wordt beschreven. Zie ook de bijdrage hierboven.

Examenstand

Het is kwalijk dat een te toetsen vaardigheid met de grafische rekenmachine kan worden omzeild. Nog kwalijker is het misschien dat er scholen zijn waarop dit omzeilen wordt gedoed. Het zou daarom een goede zaak zijn wanneer het CvTE voor grafische rekenmachines een bepaling opneemt waarbij regressiefuncties in de examenstand onbereikbaar dienen te worden gemaakt.

6 Hoger Onderwijs in het regionale nieuws

U zult ze ook wel voorbij zien komen, in het regionale nieuws, de plannen, ontwikkelingen en pogingen om in elke zichzelf respecterende gemeente een vorm van hbo-aanbod te hebben. Met de Ad en de mogelijkheid om daarmee regionaal in te spelen op de behoefte aan hbo-afgestudeerden, is te merken dat er weer veel nieuwe energie is geslopen in de voorstellen die een College van B&W kunnen doen.

Ook de groei van het aanbod van private opleidingen die aan het NLQF worden gekoppeld op basis van het niveau, leidt tot een duidelijke marktbeving (waarbij overigens kan worden gemeld dat het wetsvoorstel om het NLQF een plek in het stelsel te geven vorige week naar de Raad van State is gegaan – en dat werd tijd, na zo'n drie jaren op de plank te hebben gelegen).

Hierbij dus maar gewoon een paar voorbeelden.

Campus Gouda gaat van start met hbo-modules voor zorg en welzijn

15-06-2021

Gouda – Begin oktober start De Haagse Hogeschool via Campus Gouda met de hbo-module Communiceren in de zorg, onderdeel van de hbo-opleiding Verpleegkunde. Werkenden met een mbo-4-diploma (of vergelijkbaar) in de sector zorg en welzijn kunnen zich opgeven voor het volgen van 1 of meerdere van deze losse modules. Er wordt gestart met 3 modules.

De start van deze opleiding, die deels online en deels op locatie plaatsvindt, is meteen ook de 1e concrete opleiding van Campus Gouda. De opleiding is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met werkgevers uit de regio Midden-Holland: Groene Hart Ziekenhuis, Gemiva SVG Groep, Zorgpartners Midden-Holland, WelThuis, Vierstroom Zorg Thuis, mboRijnland en werkgeversvereniging Care2Care.

Wethouder Corine Dijkstra: “Het unieke is dat werkenden een hbo-module kunnen volgen naast hun werk. Het is geen volledige hbo-opleiding, maar een specifiek deel dat aansluit bij hun interesse en behoefte. En smaakt het naar meer, dan is het mogelijk om ermee verder te gaan. Nog een mooie bijkomstigheid, deze modules worden gegeven in Gouda. Veel van de studenten wonen en werken in regio Midden-Holland, dus dat is lekker in de buurt.”

Online informatiebijeenkomst

Tijdens de online bijeenkomst vertelt een docent onder meer wat de leerstof precies inhoudt en er is aandacht voor het verschil tussen niveau 4 en 5. De bijeenkomst is ook bedoeld voor leidinggevenden die willen toetsen of deze module voor hun teamleden interessant is. Kijk voor meer informatie over de opleiding en over de bijeenkomst op [de website van Campus Gouda](#).

Komt er een maritieme HBO-opleiding op Urk?

11 juni 2021

Urk - Geert Hoekstra, de donderdag geïnstalleerde maritieme practor ROC Friese Poort Urk, gaat verkennen of er verkorte hbo-opleidingen aangeboden kunnen worden op de locatie Urk.

Samen met hbo-instellingen wordt gekeken naar een tweejarige hbo Associate Degree (AD) die in meerdere uitstroombrofielen binnen de maritieme sectoren voorziet. Het eerste initiatief vanuit het practoraat is echter een praktijkonderzoek naar het huidig maritiem onderwijsaanbod (zowel qua vorm als inhoud) en de belangrijkste behoeften voor maritiem onderwijs in 2030.

Blauwe economie

Een derde initiatief vanuit het practoraat team is een masterclass Ondernemerschap in de blauwe economie te organiseren. Familiebedrijven en ondernemers uit de visserij, aquacultuur en visverwerking/-handel kunnen zich vanaf september dit jaar aanmelden. In een serie kennissessies worden in samenwerking met de Wageningen Universiteit en partners de meest recente inzichten vanuit onderzoek en praktijk gepresenteerd.

Onderwerpen die aan de orde komen zijn financiering, personeel en bedrijfsopvolging, circulaire economie, innovatie, digitalisering, et cetera. Studenten kunnen deze kennissessies ook bijwonen waarbij ze onderzoek kunnen doen naar praktijkvragen vanuit de deelnemende bedrijven.

Trainingscentrum

Op de langere termijn, gaat het practoraat zich ook richten op het Maritieme trainingscentrum dat dan geopend wordt. Samen met de maritieme sector en onderwijs zullen praktijkonderzoek- en testen worden opgezet rondom nieuwe technieken en om de veiligheid te vergroten aan boord van schepen in de visserij en binnenvaart. Of als het gaat om de veiligheid op de werkvloer van maritieme bedrijven.

Donkere wolken boven HBO opleiding in Gorinchem

vrijdag 11 juni

De start van de vierjarige HBO bachelor ‘Professional College voor Technologische & Maatschappelijke Transitie’ in Gorinchem in 2022 lijkt hoogst onzeker te worden. Donderdagavond liet

wethouder Ro van Doesburg de raad weten dat zowel het Rivas Zorg als HBO Drechtsteden de plannen te onzeker vinden.

Met die mededeling overviel de wethouder de raad, raadslid Marjo Molengraaf (CU/SGP) sprak over het uit de hoge hoed toveren van deze argumenten en een ad hoc rechtvaardiging achteraf om niet meer dan 60.000 euro bij te dragen. Ook D66 raadslid nam het wethouder Van Doesburg zeer kwalijk door dit pas in de raadsvergadering naar voren te brengen. 'Een bestuurder onwaardig', zo liet hij weten.

Tijdens het debat in de raad lagen twee moties voor die verder gingen dan het college voorstel om maar 60.000 euro subsidie bij te dragen in plaats van de gevraagde 300.000 euro van Stichting Hoger Onderwijs Gorinchem (SHOG). In beide moties, van zowel oppositie als coalitie, ging het om 150.000 euro subsidie met enkele aanvullende voorwaarden voor het gehele gevraagde bedrag. De raad schermde vooral met het argument dat het om een 'initiatief uit de stad' gaat, de stichting werd in 2017 opgericht en werkt al enkele jaren aan de komst van een HBO opleiding in de stad.

„Het draagvlak is niet unaniem en de raad heeft zelf de discussie rond het HBO gekoppeld aan het IAC. Dit is in de stuurgroep IAC aan de orde geweest en de bestuurder van HBO Drechtsteden heeft mij gevraagd de raad te melden dat het draagvlak niet unaniem is”, zo hield de wethouder de raad voor. Voor hem was de informatie ook vers, het laatste bericht was van 1 minuut over 18.00 uur. Na het aanstellen van een kwartiermaker werd een businesscase opgesteld en werd het aantal studenten van 600 naar 100 teruggebracht en is gekozen voor een particuliere opleiding met een college geld van 5.000 euro.

Met name de SP had grote moeite met de hoogte van het collegegeld en de omvorming tot particuliere opleiding. De nieuwe informatie van de wethouder leidde uiteindelijk tot schorsing van de raad die besloot het voorstel van de agenda te halen om meer tijd te nemen. De raad gaat nu een sessie beleggen met stakeholders en de stichting om te horen hoe het nu verder moet.

Hogeschool Hoorn: bedrijven en onderwijs brengen tweede hbo-traject naar regio

10 juni 2021

Het aanbod van hbo-opleidingen in West-Friesland wordt uitgebreid. West-Friese IT-bedrijven starten met Hogeschool Inholland (hbo) en het Horizon College een IT-traject op hbo-niveau. "Dit past bij onze ambities om hoger beroepsonderwijs naar Hoorn te halen en om studentenhuisvesting te realiseren, onder andere in de Poort van Hoorn", aldus wethouder Samir Bashara.

De opleiding krijgt de naam IT Academy en moet ervoor zorgen dat talenten in de informatietechnologie na hun opleiding in de regio aan de slag gaan. Hogeschool Inholland werkt momenteel aan het onderwijsprogramma. Het is de bedoeling dat West-Friese bedrijven daar een prominente rol in gaan spelen, door bijvoorbeeld gastlessen te geven en studenten te begeleiden.

Het gaat om een hbo-traject en niet een standaard vierjarige hbo-opleiding, zo legt initiatiefnemer Hans Huibers van de Westfriese Bedrijvengroep (WBG) uit. "Dit is een samenwerking om allerlei innovatieve projecten te starten. Het is op hbo-niveau, maar het mbo doet ook mee." Volgens Huibers moet het hbo-traject de verbinding tussen het bedrijfsleven en het middelbaar beroepsonderwijs verbeteren.

Zoektocht naar IT-talent

"Op dit moment heeft de regio een grote behoefte aan gekwalificeerd personeel", vertelt Henk Kerckhoffs van Abovo Media, één van de deelnemende bedrijven. Onder de noemer 'Development en Data' krijgen studenten straks hun eerste opdrachten vanuit het bedrijfsleven, zo noemt Patrick Colli van het Horizon College als voorbeeld van een project. "Dit gebeurt buiten de school. Studenten krijgen voor ze op stage gaan te maken met het bedrijfsleven zodat ze kunnen werken aan hun softskills."

IT Academy is het tweede hbo-traject in West-Friesland en gaat na de zomer van start, naar alle waarschijnlijkheid op het Horizon College in Hoorn. Er komt ook een programma voor zij-instromers, al is nog onbekend wanneer. De hbo-primeur was de zogenoemde Zorgacademy, een post

hbo-opleiding van zorgorganisaties Omring en Wilgaerden-Leekerweide. Beide opleidingen zijn onderdeel van Talent Academy Westfriesland.

Post-hbo in regio Westfriesland

In oktober 2020 zijn zorgaanbieders Omring en WilgaerdenLeekerweideGroep samen met Hogeschool Inholland gestart met de post-hbo opleiding 'Innoveren in zorg en welzijn met technologie' in de regio Westfriesland. Door het grote succes en de vele aanmeldingen staat er een nieuwe opleidingsgroep gepland voor oktober 2021.

Naast de post-hbo gaan we in 2021 ook starten met 'HBO-verpleegkunde flex' en met het 'Medical Delta Living Lab' (MDLL). Vanuit het MDLL gaan we onderzoek doen naar revalidatie in de thuiszorg en naar voeding in de ouderenzorg. Twee belangrijke thema's in de zorg.

Wil je meer weten over één van onze initiatieven of wil jij je inschrijven voor één van de opleidingen? We horen graag van je.

Op 6 juni 2020 hebben Omring, WilgaerdenLeekerweideGroep en Inholland de samenwerking bekrachtigd. Dit was live te zien via facebook. Bekijk hier het persbericht, de video en een fotoserie van dit feestelijke moment.
